

Maa- ja metsätalousministeriö
Ruokaosasto

PÖYTÄKIRJA 1/2021
MMM013:00/2014

MANNER-SUOMEN MAASEUDUN KEHITTÄMISOHJELMAN 2014–2020 SEURANTAKOMITEA

Aika Tiistai 25.5.2021 klo 10:00-13:50
Paikka Teams

Jaana Husu-Kallio/ maa- ja metsätalousministeriö, puheenjohtaja
Taina Vesanto/ maa- ja metsätalousministeriö, varapuheenjohtaja
Harri Ahlgren/ työ- ja elinkeinoministeriö
Jyri Inha/ Valtiovarainministeriö
Johanna Helkimo/ ympäristöministeriö
Tiina Malm/ maa- ja metsätalousministeriö
Sanna Sihvola/ maa- ja metsätalousministeriö
Mika Survonon/ maa- ja metsätalousministeriö
Timo Halonen/ maa- ja metsätalousministeriö
Hanna Kortemaa/ Ruokavirasto
Raisa Ikonen/ Ruokavirasto

Jukka Pekonniemi/ Ruokavirasto
Marja Karvonen/ Satakunnan ELY-keskus
Ulla Mehto-Hämäläinen/ Keski-Suomen ELY-keskus
Kari Kivikko/ Hämeen ELY-keskus
Hannu Linjakumpu/ Lapin ELY-keskus
Johan Åberg/ Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Jonas Laxåback/ Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC r.f. (klo 11 alkaen)
Marjo Kolehmainen/ Pohjois-Pohjanmaan yrittäjät
Ulla Hyvönen/ Toimihenkilökeskusliitto STTK ry

Päivi Kiviranta/ Suomen 4H-liitto, Länsi-Suomi,
Christell Åström/ Maa- ja kotitalousnaisten Keskus
Pertti Iivanainen/ Maaseudun kehittäjät
Heli Walls/ Suomen kylät ry
Ilkka Peltola/ Keskipiste–Leader ry
Taina Väre/ Suomen kuntaliitto
Asko Peltola/ Etelä-Pohjanmaan liitto
Leena Anttila/ maa- ja metsätalousministeriö
Virva Terho/ maa- ja metsätalousministeriö
Susanna Ollila/ Ruokavirasto

Poissa: Jari Huovinen/ Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Meira-Pia Lohiluoma/ Svenska Lantbrukssällskapens Förbund, Tapani Veistola/ Suomen luonnonsuojeluliitto, Maria Lindqvist/SEY Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto

Pysyvät asiantuntijat: Taru Haapaniemi/ EU:n komissio, DG AGRI, Minna-Mari Kaila/ maa- ja metsätalousministeriö

Muut asiantuntijat: Meri Kiikkala/ maa- ja metsätalousministeriö

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Jaana Husu-Kallio avasi kokouksen klo 10:00 ja kertoi, että maaseudun kehittämisohjelman siirtymäkauden varoja koskeva muutosesitys on hyväksytty komissiossa 14.4.2021. Elpymisvaroja koskeva muutosesitys on lähetetty komissioon 16.4.2021, mutta hyväksyntä voidaan tehdä vasta koko EU:n elpymispaketin hyväksymisen jälkeen.

Komission edustaja Taru Haapaniemi kertoi, että komissio on tutkinut elpymisvaroja koskevan ohjelman muutosesityksen ja lähettänyt hallintoviranomaiselle sitä koskevan kirjeen. Muutaman jäsenvaltion on vielä kansallisesti ratifioitava EU:n elpymispaketti ennen kuin se voidaan kokonaisuudessaan hyväksyä. Maaseuturahaston elpymisvarat sisällytetään maaseudun kehittämisohjelmiin, erillään kansallisista elpymisohjelmista.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Kokouksessa oli läsnä yhteensä 30 jäsentä tai varajäsentä, joten kokous oli päätösvaltainen.

3. Esityslistan hyväksyminen kokouksen työjärjestykseksi

Esityslista hyväksyttiin kokouksen työjärjestykseksi.

4. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman 2014-2020 vuoden 2020 raportti

Virva Terho/ MMM esitteli maaseutuohjelman vuoden 2020 raportin. Siirtymäkauden vuoksi ohjelman toteutusaika on pidentynyt kahdella vuodella eli se päättyy vasta vuoden 2025 lopussa. Vuoden 2020 lopussa ohjelman (alkuperäisestä) kehiksestä on si-dottu 101 % ja maksettu 91 %. Suuri osa ohjelman tavoitteista on saavutettu ja ylitetty-kin. Luomu on yksi toimenpiteistä, jonka tavoitteita ei ole saavutettu. Se johtuu osaksi siitä, että varoja ei ole ollut riittävästi suhteessa tavoitteeseen. Ohjelmakauden aikana kiinnostus luomutuotantoa kohtaan on lisääntynyt merkittävästi.

Sen sijaan nuorten viljelijöiden aloitustuessa on jääty kauas tavoitteista. Asetetut tavoit-teet ovat olleet kunnianhimoiset. Näyttää siltä, että maatalousinvestointien tavoitteita-

kaan ei tulla saavuttamaan. Myös yritysten perustamistuen tavoitteista on jääty jälkeen. Tätä paikkaa osin se, että Leader-ryhmien rahoittaman perustamistuen osalta tavoite on ylittynyt. Myöskään neuvonta-toimenpiteessä ei ole saavutettu tavoitetta, vaikka toimenpidettä on ohjelmakauden aikana laajennettu ja uutena toimenpiteenä se on lunastanut paikkansa. Alkuperäinen tavoite on ollut erittäin kunnianhimoinen. Kokemuksista on kuitenkin saatu oppia tulevaa kautta varten.

Leaderin tavoitteet saavutetaan kokonaisuutena hyvin, mutta eri Leader-ryhmien välillä on vaihtelua. Myös ELY-keskusten välillä on eroja eri toimenpiteiden tavoitteiden saavuttamisessa.

Keskustelu:

- Toivottavasti siirtymäkauden varoja kohdennetaan esim. lannan käyttöön liittyviin toimiin, missä toteumat eivät toistaiseksi ole olleet kovin hyviä. Luonnon monimuotoisuuden osalta ei myöskään ole päästy tavoitteisiin. Onko myöhemmin ohjelmakaudella tulossa arviointi toimenpiteiden vaikutuksista?
- Vaikuttavuusarviointia tehdään ohjelman jälkiarvioinnissa. Vaikuttavuutta tullaan seuraamaan muutenkin ympäristötavoitteiden osalta.

PÄÄTÖS: Vuoden 2020 raportti hyväksyttiin yksimielisesti.

5. Elpymisvälineestä rahoitettavien toimenpiteiden valintakriteerit

Sanna Sihvola/ MMM esitteli toimenpiteiden valintakriteerit, joihin esitetään muutoksia elpymisvälineestä rahoitettavien tukien osalta. Näitä ovat BAT (best available technology) –investoinnit toimenpiteissä 4.2 (maataloustuotteiden jalostus ja kaupan pitäminen) ja 6.4 (tuki investointeihin muun kuin maataloustoiminnan perustamiseksi ja kehittämiseksi), yrityksen perustamistuki sekä maaseudun innovaatioryhmät. Kriteereitä muokataan siten, että ne vastaavat paremmin elpymisvarojen tavoitteisiin.

Keskustelu:

- Onko tarkoitus, että yritystukea ei myönnetä muille kuin ydin- ja harvaan asutuille maaseutualueille? *Ainoastaan omistajavaihdosten tukeminen koskee pelkästään ydin- ja harvaanasuttuja maaseutualueita. Muilla alueilla on paremmat mahdollisuudet tehdä omistajavaihdos ilman tukea.*
- Hyvä, että BAT on mukana valintakriteereissä. Olisi tärkeää, että myös vesien suojeleluun liittyvät asiat sisältyisivät selkeämmin ympäristöllisen kestävyuden kri-

teeriin. *Kriteereiden avulla arvioidaan rahoitettavien toimien kokonaiskestävyyttä. Sen vuoksi käytetyt termit ovat yleisluonteisia (ekologinen kestävyys).*

- Ohjataan rahoitettavien toimien valintaa muuten kuin valintakriteereillä? *Ohjeistuksen, neuvonnan ja koulutuksen avulla. Elpymisvarat jaetaan tarpeiden mukaan, ei erillisinä kiintiöinä alueille.*

PÄÄTÖS: Valintakriteereiden muutokset hyväksyttiin yksimielisesti.

6. Ajankohtaiskatsaus ohjelman toimeenpanon tilanteeseen

Ruokavirasto

Raisa Ikonen ja Jukka Pekonniemi esittelivät ohjelman toimeenpanon ajankohtaisia asioita Ruokavirastossa. Yritys-, hanke- ja rakennetukien hakemuksista 97,7 % tehtiin sähköisesti. Ohjelman toimeenpano on sujunut hyvin covid19-pandemiasta huolimatta, eikä pandemia ole juurikaan vaikuttanut hakemusten määrään. Maksuhakemusten käsittelyajat ovat pysyneet suunnilleen aikaisemmalla tasolla. Siirtymäkauden toimeenpano on käynnistynyt, samoin elpymisvarojen toimeenpanon valmistelu. CAP27-kauden tietojärjestelmäprojektit ovat käynnistyneet. Nykyisen ohjelmakauden sulkemisesta on annettu työohje.

Maatilatukien päätukihaku on käynnissä, odotetaan noin 46 000 hakemusta. Hakemuksista noin 94 % on tehty sähköisesti. Ympäristösitoumusten virhetaso on ollut korkea, joten viljelijöille on toteutettu muistilista Vipu-palveluun virheiden välttämiseksi. Eläinten hyvinvointikorvausten hakemusmäärä on laskenut noin 2 %, mikä vastaa vuotuista tilamäärän laskua, mutta vastaavasti keskimääräinen toimenpiteiden määrä hakemusta kohti on noussut.

Keskustelu:

- Onko luomusitoumuksille ja ympäristösopimuksille suunnitteilla sähköistä hakumahdollisuutta? *Kyllä, mutta se tulee käyttöön vasta vuonna 2023.*

ELY-keskukset

Hannu Linjakumpu Lapin ELY-keskuksesta kertoi ELY-keskusten ajankohtaisista asioista. ELY-keskukset ovat onnistuneet perustehtäviensä hoitamisessa hyvin covid19-pandemiasta huolimatta. Covid19 on vaikuttanut eniten kansainväliseen matkailuun liittyvään yritystoimintaan Lapissa. Monet yritykset ovat joutuneet muuttamaan toimintakonseptiaan. Kaiken kaikkiaan yritystukien kysyntä on kuitenkin kasvanut. Maaseudun

mahdollisuuksien arvostus on noussut selkeästi korona-aikana. Tätä momentumia kannattaa nyt hyödyntää mahdollisimman hyvin.

Nuorten viljelijöiden aloitustukien pieni määrä on huolestuttava, samoin laajakaistan rahoitus. Missä määrin laajakaistaa saadaan rakennettua pelkästään elpymisvaroilla, kun rakennerahasto-ohjelmaan ei tule laajakaistarahoitusta? Elpymisvarojen nopea käyttöotto olisi tärkeä ja alueet tarvitsisivat lisää tietoa rahoituksen yksityiskohdista. Henkilöstön jaksaminen ELY-keskuksissa on koetuksella, kun resurssit ovat niukat. Viestinnän merkitys lähivuosina on todella suuri ja lisäresurssitarve siihen on ilmeinen. Toimintamenojen osalta vuosi 2021 on tiedossa, mutta tulevat vuodet ovat epävarmoja.

Keskustelu:

- Covid19-aika on tuonut hanketoiminnassa ongelmaksi yksityisen rahoituksen hankinnan. Aiemmin yksityinen rahoitus on kerätty esim. hankkeeseen kuuluvan opintomatkan osallistujamaksuina. Onko vaatimukseen tulossa uusia poikkeuksia? *Vuonna 2020 annettiin valtioneuvoston asetuksella joustomahdollisuuksia mm. hankkeiden toteuttamisaikoihin ja muutospäätösten lukumääriin. 2021 on katsottu, ettei näitä poikkeuksia enää tarvittaisi. Todennäköisesti nyt ollaan menossa kohti normaalimpia aikoja, mutta seurataan tilannetta.*
- Mikä on laajakaistahankkeiden hakutilanne? *Elpymisvarojen laajakaistahaku on avattu. Kustannukset ovat tukikelpoisia omalla riskillä, kunnes koko EU:n laajuisen elpymispaketti on hyväksytty. Tulevalla rahoituskaudella 2023-2027 laajakaistan rahoitusta jatketaan CAP-suunnitelmasta.*

Leader-ryhmät

Ilkka Peltola/ Keskipiste Leader ry kertoi Leader-ryhmien ajankohtaisista asioista. Leader-ryhmien kehittämisstrategioiden toimeenpano sujuu hyvin, kysyntä rahoitukselle on suuri. Myös uuden kauden 2023-2027 paikallisten kehittämisstrategioiden valmistelu etenee hyvin. Startti-maatalous olisi hyvä lisä Leader-ryhmien tukivalikoimassa ja se pitäisi huomioida myös Leader-ryhmien rahoituksessa. Myös toimintarahan uusi toimeenpanomalli vaikuttaa erittäin hyvältä.

Leader-ryhmien keskuudessa on herättänyt huolta, onko uuden kauden valmistelussa sidosryhmiä kuunneltu riittävästi. Leader-ryhmät eivät ole kaikilta osin tyytyväisiä siihen, että uudella rahoituskaudella ELY-keskusten ja Leader-ryhmien käytössä olevat tukimuodot on eriytetty. Leader-ryhmät ovat myös esittäneet rahoitusosuutensa nostamista. Valmisteluryhmien työskentelyssä ELY-keskusten ja Leader-ryhmien pitäisi toimia yhteisemmin.

Keskustelu:

- Kaikkien edun mukaista on, että Suomessa Leaderin asema maaseudun kehittämisessä on edelleen vahva. Yritysrahoitus on ollut jo pitkään yksi Leaderin rahoitusmuodoista ja se jatkuu tulevallakin kaudella. Ei ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista, että samoja tukimuotoja voi hakea sekä ELY-keskuksilta että Leader-ryhmiltä. CAP27-valmistelussa sidosryhmiä on osallistettu laajasti ja monin eri tavoin. Erilaiset mielipiteet täytyy kuitenkin yhteensovittaa, joten on tehtävä kompromisseja. CAP-suunnitelmaesitys on lähdössä lausuntokierrokselle, joten asioita voi kommentoida myös sitä kautta.

7. Viestinnän ajankohtaiskatsaus

Meri Kiiikkala/ MMM esitteli viestinnän ajankohtaisia asioita. Kevään aikana on valmisteltu erityisesti elpymisvarojen viestintää. 26.5.2021 järjestetään webinaari maaseudun kehittämisohjelman elpymisvarojen kohdentamisesta ja käytöstä. Webinaariin on ilmoitautunut yli 850 osallistujaa. Maaseutu.fi –sivuille avautuu oma verkkosivu elpymisvaroista. Webinaarissa julkaistaan myös uudet piirrosvideot, joilla kuvitetaan elpymisvarojen sisältöä. Ruotsinkielinen tilaisuus elpymisvaroista järjestetään 10.6.2021.

Monipaikkaisuus, luonnon monimuotoisuus, matkailu ja yrittäjyys ovat teemoja, jotka kiinnostavat tällä hetkellä paljon suurta yleisöä verkkosivukäyntien ja sosiaalisen median perusteella. Erityisesti Tee Se Suomessa –sivuston kävijämäärä on covid19-pandemian aikana moninkertaistunut verrattuna vuoteen 2019. Tänä vuonna sivuston kohderyhmänä ovat erityisesti nuoret aikuiset. Ylipäänsä maaseudun ja monipaikkaisuuden kiinnostavuus on noussut koronan aikana ja sitä kannattaa nyt hyödyntää mahdollisimman paljon.

Keskustelu:

- Elpymisvara-webinaarissa käsiteltävien tukimuotojen lisäksi elpymisvaroista rahoitetaan myös ympäristökorvauksien kiertotaloustoimia ja luonnonmukaista tuotantoa. Näiden haku on parhaillaan auki.
- Hyvä että biokaasulaitosten tukitasoa on korotettu elpymisvararahoituksessa. Toivottavasti hakemuksia saadaan näin aiempaa enemmän. Myös lannan prosessointiin liittyviä investointeja tarvittaisiin lisää. Näistä mahdollisuuksista on tärkeää viestiä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa.

8. Maaseutuverkoston tilannekatsaus

Taina Vesanto/ MMM kertoi maaseutuverkoston ajankohtaisista asioista. Alkuvuodesta 2021 valittiin neljä uutta maaseutuverkoston työryhmää kaksivuotiskaudelle 2021-2022. Nämä ovat: Vihreä kasvu, Monipaikkaisuuden mahdollisuudet, Smarta landsbygder i Svenskfinland och Norden sekä ad.hoc. -ryhmä Maaseudun nuoret tulevaisuuden tekijöinä, joka osallistuu maaseutuparlamentin valmisteluun nuorten näkökulmasta.

Maaseutuverkoston toiminta on ollut erittäin aktiivista ja korkealaatuista korona-aikanakin. Maaseutuverkosto on organisoinut mm. Maaseutu2040-vision päivityksen, aktivoinut Suomen maaseutuohjelman hankkeiden osallistumista EU:n Rural Inspiration Awards –kilpailuun (jossa yhden sarjan voitto tuli Suomeen) ja se on järjestämässä koko Suomen kattavaa lähiruokapäivää 11.9.2021, jossa yleisö voi vieraillla maatiloilla ja ostaa tilojen tuotteita. Maaseutuverkoston vuosikertomus on myös hyvä esimerkki uudenaikaisesta, innovatiivisesta ja kiinnostavasta asioiden esittämistavasta.

9. Muiden ERI-rahastojen tilannekatsaus

Harri Ahlgren/ TEM kertoi Manner-Suomen rakennerahasto-ohjelman etenemisestä. Ohjelman kehiksestä on varattu 98 % ja maksettu 64 %. Nykyiseen rakennerahasto-ohjelmaan on lisätty ohjelmanmuutoksella elpymisvälineeseen liittyvä REACT-EU –rahoitus, yhteensä 295 miljoonaa euroa. Ohjelmaan tuli sen myötä neljä uutta toimintalinjaa. Osa REACT-EU:n valtuuksista on jo jaettu, toinen osa jaettaneen syksyllä 2021. Hankkeet ovat olleet käynnissä omalla riskillä alkuvuodesta 2021 lähtien.

Rakennerahasto-ohjelman 2021-2027 luonnos on toimitettu epävirallisesti komissiolle, palautetta odotetaan kesä-heinäkuussa 2021. EU:n perusasetukset hyväksyttäneen kesäkuun lopulla, sen jälkeen ohjelma voidaan toimittaa komissioon virallisesti. Elokuussa järjestetään seurantakomitean kokous, jotta uuden ohjelman valintakriteerit saadaan hyväksytyä. Uuden kauden ensimmäinen hakukierros aukeaa todennäköisesti syyskuussa 2021 EAKR:n ja ESR:n osalta. Sen sijaan oikeudenmukaisen siirtymän rahan (JTF) osuus lisätään ohjelmanmuutoksella myöhemmin ja se pääsee käynnistymään vuodenvaihteessa 2021-22.

Timo Halonen/ MMM kertoi EMKR-ohjelman tilanteesta. Nykyisen ohjelman varat on lähes kokonaan sidottu ja maksut etenevät suunnitellusti. Suomen ohjelma on edennyt parhaiten EU:ssa. Ohjelman tavoitteet on pääosin saavutettu. Uusi rahoituskausi on viivästynyt, sillä EU-asetus hyväksyttäneen vasta heinäkuun alussa. Ensimmäinen EMKR-

ohjelmaluonnos 2021-2027 on valmistumassa touko-/ kesäkuun vaihteessa. Kansallisen lainsäädännön valmistelua on tehty jo pitkään, tavoitteena on antaa hallituksen esitys eduskunnalle heinäkuun alussa. Kauden 2021-2027 kala-Leader-ryhmät valittaneen syksyllä. Uuden EMKR-ohjelman hankkeiden haku pääsee alkamaan vuoden 2021 lopussa tai 2022 alussa. EMKR:ssä ei ole siirtymäkautta tai lisärahoitusta elvytyspaketista, mikä on ongelma, sillä samanaikaisesti alalla investoidaan voimakkaasti.

10. CAP27 valmistelun tilannekatsaus

Tiina Malm/ MMM kertoi tulevan rahoituskauden kansallisesta CAP27 -valmistelusta. Ministerineuvostossa hiotaan parhaillaan viimeisiä muutoksia EU-perusasetuksiin. Perusasetusten hyväksymisen jälkeen täsmennetään vielä CAP-suunnitelman yksityiskoh-
tia, samoin kuin sen jälkeen, kun luonnokset komission asetuksista on saatu. CAP-suunnitelman kansallinen lausuntokierros järjestetään 17.6.-10.9.2021 välisenä aikana. 17.6. järjestetään lausuntakierroksen kick-off tilaisuus, jossa pidetään katsaus CAP-suunnitelman kokonaisuuteen ja sen jälkeen järjestetään tilaisuus CAP-suunnitelman ilmasto- ja ympäristöosista, koska erityisesti niihin on tulossa täsmennyksiä siinä vaiheessa, kun EU-tason neuvotteluissa päästään ratkaisuihin.

Tulevalla rahoituskaudella CAP-suunnitelmassa ovat mukana myös suorat tuet ja sektori-toimenpiteet. Osa rahoituskauden 2021-2027 rahoituksesta kohdennetaan nykyisen maaseudun kehittämisohjelman siirtymäkauden rahoituksen ja elpymisvarojen kautta. Sen vuoksi CAP-suunnitelman rahoitusta pitää tarkastella suhteessa tähän laajempaan kokonaisuuteen.

11. Muut ajankohtaiset asiat

Muita asioita ei ollut.

12. Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään pääkaupunkiseudulla 30.11.2021. Ohjelmanmuutokselle syksy voi kuitenkin olla liian aikainen ajankohta. Jos erityisen merkittäviä päätösasioita ei marraskuussa ole, kokous voidaan hoitaa myös kirjallisena menettelynä.

13. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 13:50.

Helsingissä 29.6.2021

Seurantakomitean puheenjohtaja,
kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Seurantakomitean sihteeri,
neuvotteleva virkamies

Leena Anttila

